

SCOLA ROMANA.

Foaia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

BASILIU PETRI.

Ese odata in septemana, Vineri'a. Pretiulu pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: câte 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiulu, 8 Iuliu v. 1877.

Prenumeratiunile si corespundintiele sunt a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiulu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Invetiamentulu publicu in Romani'a la sfirsitul anului scolasticu 1876—1877.

Cu venirea guvernului liberalu la putere, invetiamentulu publicu din tíera intrá intr'o nóua fasa, fasa de desvoltare si de progresu sustienutu.

Ministrulu tienù mai antáiu de detori'a si onorea sa d'a restabili legea, facúndu se reinvieze un'a din dispositiunile ei esentiale, lasata in parasire de unii din predecesorii sei, capabili seau incapabili pentru demnitatile, la cari i urcasera impregiurarile politice si consideratiuni cu totulu straine de interesulu invetiamentulu. Densulu convocá consiliulu generalu, statulu celu mare alu dascaliloru tieiei, si-i cerù parerea asupra programeloru scolare, asupra midilóceloru de a dá invetiamentulu o nóua directiune practica, pentru cá ele se póta produce si altu ceva decâtu postulanti.

Consiliulu desbatù lungu si reformá programele. Se luara mesuri pentru indreptarea unor'a din relele recunoscute; dar lucrulu nefiindu destulu de bine studiatu, predominá numai dorinti'a nemarginita de a se face multu in puçinu tempu si se incarcara programele preste fire.

Ministrulu le puse in aplicare, si esperinti'a d'unu anu a potutu dá pe façia defectele loru. Profesorii le cunoscù, si in viitóri'a sesiune a consiliulu 'si voru revedé, credemu, oper'a cu iubirea ce trebuie se aiba pentru ameliorarea lucrarei loru, cu dorinti'a ce au de a-si vedé munc'a dându róde multiamitóre si cu interesulu ce póta propasirii nationale.

Dar se urmamu espunerea ce amu inceputu.

Desi o administrare nesocotita a averii tieiei in cursu de cincí ani facuse, cá dela unu capetu pana la altulu alu ei se nu s'auda de cátu unu strigatu: reduceri si economii; desí guvernulu otaríse a taiá in carne viua pentru a readuce ordínea, economi'a si echiliburul acolo, unde atátu amaru de timpu nu fusese decâtu disordine, resipa si neadeveru; desí nici o singura ramura a administratiunei publice nu scapà de ciuntiri, pe cari le facea neaperate situatiunea, in care erau ajunse finciarele tieiei, — ministrulu insutretiu-

nei cerù, starui si reusi cá budgetulu seu se capete unu adausu, cá invetiamentulu se ié unu nou si puternicu aventu prin imbunatatirea salarieloru invetiatoriloru rurali, prin inmultirea scóloru si a catedreloru.

Ministrulu 'si indreptá privirile chiar multu mai departe spre viitoriu. Pentru cá se póta fi scóla, trebuie profesoru, localu si carti. Aceste trei cestuni 'lu preocupara, si elu facù ce potù pentru a-le dá o solutiune. Cerù, si camer'a i acordá cu darnici'a, ce erá posibila in impregiurarile, prin cari treceamu: fonduri pentru a infintiá inca câteva scóle normale; cerù si i-se acordá urcarea sumei pentru premiarea cartiloru didactice celoru mai meritórie, si in fine presintá unu proiectu pentru locale, care recurgea la midilóce intrebuintate si in alte state pentru a inzestrá cátu mai curundu tíer'a cu adeverate scóle, cari nunumai se pastreze sanetatea eleviloru, fiindu construite dupa regulele igienice, ci se faca si educatiunea copilulu in sensulu d'a-i inspirá dorinti'a d'a schimbá bordeiulu si colib'a parintésca reu construita si intunecósa intr'o locuintia confortabila, curata. Proiectulu nu fu admisu, dar acést'a nu scade intru nimicu meritulu ideii ministrulu, nu dovedesce mai puçinu interesulu ce póta densulu scólei in genere, si in specialu scólei poporulu.

Invetiamentulu specialu, secundaru si superioru nu fura uitate; se creá o scóla de croitoria pentru fete, care a produsu deja rezultate admirabile; se introduse in gimnasie si licee studiulu limbei romane, care pana aici erá anesata cá ceva accesoriu si neinsemnatu pre langa alu celei latine, si se adausera catedrele de filologia comparata, de archeologia si de psihologia la facultatea de litere din Bucuresci.

In fine, proiectulu de budgetu pentru anulu viitoriu prevede, pe cátu ni-se spune, unu nou adausu d'unu milionu. Acést'a ne permite se credemu, ca se va urmá calea pe care amu intratu, imbunatatíndu-se necurmatu aceea ce avemu si impléndu-se lipsele ce se simtu mai multu, in marginea sacrificieloru ce se potu face.

— Éca acumu si statistic'a scóleloru la sfirsítulu anului 1876—1877 dupa cifrele oficiale:

Numerulu totalu alu scóleloru publice si private din tíera a fostu la finele acestui anu de 2521, dintre cari 1548 de baeti, 358 de fete si 615 miste. Numerulu membriloru corpului didacticu a fostu de 4347, dintre cari 3668 profesori si 678 profesóre.

Aceste scóle au fostu frecventate de unu numeru totalu de 102,356 elevi, dintre cari 83,624 baeti si 18,732 fete.

Instructiunea primara a fostu predada in 2232 scóle; din acestea 1240 scóle rurale de baeti, 153 de fete si 597 miste; 134 scóle primare urbane de baeti si 110 de fete.

Instructiunea secundara a fostu predada in 45 scóle, dintre cari 35 de baeti si 10 de fete. Instructiunea speciala a fostu predada in 26 scóle, dintre cari 2 miste; ér cea superióra posede 2 universitati.

Instructiunea privata este si ea represintata prin 214 scóle, dintre cari 113 de baeti, 85 de fete si 16 miste.

Corpulu didacticu este clasificatu astfelu: 2014 pentru scólele rurale: 1857 invetiatori si 157 invetiátóre; 516 pentru scólele urbane: 345 institutori si 221 institutóre.

Instructiunea secundara a fostu predada de 416 profesori si 52 profesóre; instructiunea speciala de 212 profesori si 1 profesóre; ér cea superióra de 63 profesori, dintre cari 41 in Bucuresti si 22 in Iasi.

In fine instructiunea privata se predà de 775 profesori si 248 profesóre.

Numerulu eleviloru dupa diferitele grade ale invetiamentului se imparte astfelu: 52,246 in scólele primare rurale, dintre cari 47,331 baeti si 4915 fete; 27,285 in scólele primare urbane, dintre cari 19,022 baeti si 8263 fete; 7754 in scólele secundare, din acestia 6854 baeti si 900 fete; pentru instructiunea speciala au fostu 1635 elevi, dintre cari 1565 baeti si 70 fete.

Universitatile din Bucuresti si Iasi au fostu frecventate de 569 elevi, dintre cari 388 la cea din Bucuresti si 171 la cea din Iasi. Facultatile de dreptu au fostu cele mai populate: cea din Bucuresti cu 156 elevi, cea din Iasi cu 101; ér facultatile cealalte au fostu frecventate astfelu: cea de sciintia din Bucuresti de 46 elevi, cea din Iasi de 44; facultatea de litere din Bucuresti de 26 elevi, cea din Iasi de 27. Facultatea de medicina din Bucuresti a avutu 170 elevi.

Numerulu eleviloru din institutetele private a fostu de 12,867, dintre cari 8283 baieti si 4584 fete.

Intre judeciile, cari poseda mai multe scóle primare rurale si urbane vomu citá Argesiulu, care are 111, Gorjulu 104, Vâlcea 103, Ilfovu 100, Mehedinti 96; ér celelalte judeciie câte 35 pana la 70 de scóle. Celu mai saracu judeciu de scóle primare este Ismailulu, care n'are de câtu cinci.

Mai tóte judeciile au câte unu gimnasiu, liceu, seminaru seau scóla speciala. Numerulu gimnasieloru din tíera este de 19, alu liceeloru de 7, alu seminarieloru de 9.

Scóle secundare de fete suntu diece: trei in Bucuresci, doue in Iasi; ér in Craiov'a, Ploiesci, Brail'a, Ismailu si Tirgu-Jiu câte un'a. Cea din Ploiesci este intrebuintata de societatea pentru invetiatur'a poporului romanu.

Scoli comerciale suntu 3, in Bucuresci, Galati si Ploiesci, frecventate de 177 elevi; scóle normale (preparandie) suntu 8, dintre care un'a a societatii pentru invetiatur'a poporului in Bucuresci, frecventate de 392 elevi; scóle de meserii suntu 5, in unele localitati de curendu iufintiate; ele au fostu frecventate de 229 elevi. Scól'a de agricultura a avutu anulu acest'a 119 elevi; cea de punti si sosele 52; cea de farmacia 54, cea de veterinaria 20; scól'a militara 142 elevi; scól'a fiiloru de militari din Iasi 160 elevi.

Scól'a de bele-arte din Bucuresci a avutu 23 elevi; cea din Iasi 12.

Conservatorulu din Bucuresci a fostu frecventatu de 104 elevi si 45 eleve; celu din Iasi de 81 elevi si 25 eleve.

Pentru instructiunea privata judeciulu Ilfolvu este celu care posede mai multe institute; elu are 57 asemeni institute, dintre cari 30 pentru baieti, 23 pentru fete si 4 miste; vine apoi Prahov'a cu 27 institute private: 15 de baieti, 6 de fete si 6 miste; dupa aceea Craiov'a, Iasii, Buzeulu, Covurluiu, Brail'a etc. cari au câte 5—6 institute private.

U. p. A.

O serbatóre in institutulu pedagogicu-teologicu din Aradu.

Sub acestu titlu „Biseric'a si Scól'a“ din Aradu publica in numerulu seu dela 8 Iuliu a. c. la locul primu urmatoriulu articlu:

„Mercuri in 22 a lunei curente, dupa incheierea esamelor oralu, a avutu locu o serbatóre particulara in institutulu nostru pedagogico-teologicu.

Venerabilulu nostru consistoriu eparchialu in semtiulu detoriei si a recunoscintiei pentru servitiile indelungate, ce a prestatu culturai nationale intelectuale a poporului romanu octagenarulu profesor Alesandru Gav'r'a, i-a manifestatu cu tóta selemnitatea recunoscintia si multiamit'a sa in presentia tinerimeii studiöse, la carea solemnitate au fostu presenti Inaltu Preasant'a Sa Domnulu Episcopu eparchialu Ioanu Metianu, Dr. Paulu Vasiciu, protopresbiterulu Josifu Belesiu, asesorulu referinte dela senatulu scolariu Georgiu Popa, precumu si veteranii colegi ai meritulu profesor, Dr. Atanasiu Siandoru, Ioanu Russu, si altii etc.

Betranulu profesorului Alesandru Gavr'a, intrandu in sala institutului si luandu locu de a drépt'a Preasantiei Sale, fù intimpinatu de d-lu referinte Georgiu Popa prin unu discursu, ce stórse lacrimi din ochii veteranelui profesorului, care a statu 55 de ani continuu si cu demnitate pe catedr'a profesorala.

Dupa aceea luà cuventulu parintele profesorului Ioanu Rusu, cá colegu alu emeritului profesorului Gavr'a, si in cuvinte duióse accentuà trecutul lui celu plinu de fapte si virtuti nationale. Betranulu Gavr'a cu ochii plini de lacrimi adresà Preasantiei Sale si delegatiloru venerabilului consistoriu cuvinte de multumire si de afectiune. Elu díse: „Poterile me parasescu, organele slabescu, ochii mei suntu inpainginati, tóte semne eclatante, cá ce a fostu a trecutu si nu mai vine! — Apoi adresandu-se catra tinerime si-luà adio dela dens'a.

Momentulu acestei serbatori particulare are pentru noi unu caracteru generalu.

Istori'a institutului nostru pedagogicu va insemná cu litere nesterse pe paginile sale numele demnului barbatu, ce si-a consacratu mai tóta viét'i'a sa pentru prosperarea si cultur'a poporului romanu. Institutulu pedagogicu din Aradu este celu d'antâiu focalaru de cultura nationala la Romanii din Ungari'a si Banatu. Intemeiatu la anulu 1812 de imperatulu Franciscu I. dreptu recunoscintia pentru bravurele soldatiloru romani probate totdeuna pe campulu de resboiu, — elu a avutu cei antâi profesori si precursori ai redesteptarei nationale pre ilustrii barbati literati Paulu Iorgoviciu, Constantinu Log'a, Ioanu Mihutiú, Dimitrie Cichindealu, totu atâte glorie nationale romane. In urm'a acestor barbati ilustru a pasítu Alesandru Gavr'a.

Astadi cu ajutorulu lui D-dieu si cu concursulu nemuritoriloru Iorgoviciu, Log'a, Cichindealu si a bine-meritatulu profesorului emeritu Gavr'a, cari au sciutu se sacrifice pentru prosperarea romanismului nu numai averea, interesele, ci si viét'i'a lor, acelu institutu, atátu de micu intre miile Iudei, a devenitu unulu dintre celea mai insemnate institute de invetiamentu, care va dá natiunii pe fiitorea generatiune a ei in conditiunile de cultura si educatiune, ce cu dreptulu le pretinde natiunea dela noi⁴. — Gratulamú si noi d-lui Gavr'a la odichn'a multu meritata! R. S. R.

Din ce consta si ce lucrã sórele.

(Dupa Dr. A. J. Klein, de Gavriila Trifu.)

Stéu'a luminatória a dílei dejã in tempii cei mai vechi a atrasu atentiunea ómeniloru cugetatori asupra sa, desí — firesce — rezultatele, la care ajunsera respectivii voindu a statori natur'a sórelui, pana la inceputulu seculului alu siepte - spre - diecelea n'au fostu altu-ceva decâtu — fantasí. Filosofii greci nu aveau in privinti'a sórelui decâtu afirmatiuni ridicule: unu Anaximandru tienea sórele de o gaura cercuala in tari'a ceriului, prin care se vede sfer'a luminósa;

Epicuru crediú ca a gâcítu adevéru lu afirmandu despre sóre, cá e unu focu, care deminét'i'a se aprinde si sér'a éراسi se stinge; alii intregira parerea acést'a fórte nenorocitu sustienendu, cumu ca stingerea sórelui are locu in marele fluviu numitu Oceanu, carele incungiura pamentulu si curge giuru-impregiuru pre dupa muntii hiperboreali. Stingerea si aprinderea sórelui Epicureii si-o cugetara a fi negresitu unu lucru de totu simplu, de óra ce dupa ei sórele nu avea decâtu unu diametru de o urma. Anaxagor'a credea a fi mersu fórte departe dicându, ca sórele este de marimea Peloponesului seuu adevca a peninsulei More'a de astadi.

Unulu seuu altulu din cetitori 'si va aduce a minte inca din tineretiele sale de acést'a parere curiósa, cáci ea i-se presentá in diferite variatiuni intre esemplele de exercitiu din gramatic'a latina. Din contra vre-o propusetiune, in care se se fi aratatu adevéru lu marime a sórelui, nu se aflá intre esemplele aceste. Voiu a pune capetu acestei sminte indata aici, si pentru aceea observu, cá sórele intrece pamentulu: in diametru de 108 ori, in supra-façia de 11.600 ori si in volumulu cubicu de 1,250.000 de ori. Fórte multi dintre aderintií lui Epicuru se voru mirá de numerii acestia, mai alesu dóca voru aflá — ceea ce nu e in generalu cunoscutu —, cumu cá si pamentulu nostru are o marime respectabila si cá supra-façia lui de esemplu este de 9,260.000 miluri patrate. Acestu numeru, multiplicatu cu numerulu 11.600, ni dá numerulu miluriloru patrate din supra-façia sórelui. Nimicu mai simplu decâtu a demonstrá adevéru lu acestor afirmatiuni, aratandu, cá ele nu suntu arbitrare si cá sórele nu-se póte luá dóra numai pe diumetate asia de mare, cumu ar cugetá póte cineva. Eu inse nu me potu demite aci la demonstrarea acést'a; cine se intereséza de ea, o póte aflá in opulu meu: „Populäre astronomische Encyclopädie“ (Berlinu 1871).

N'au lipsitu incercari pentru de á invederá (sensibilisá) imens'a marime a globulu solaru prin asemenari cu corpuri pamentesci de dimensiuni mai mici si astfeliu a veni intr'ajutoriu imaginatiunei ómenesci. Dupa parerea mea colosal'a marime a sórelui, carea intrece tóta intipuirea ómenéscã, se póte invederá mai bine prin urmatóri'a asemenare: Lun'a e unu corpu alu universului intogmai cá si pamentulu si circuléza in giurulu acestui-a intr'o departare atátu de mare (51.800 miluri), încátu nici cu cele mai agere perspective nu potemu deosebí pe supra-façia ei obiecte de marimea piramidei lui Cheops seuu a catedralei din Coloni'a. Si cu tóte acestea candu sórele ar fi cavu seuu desiertu si pamentulu si-ar avé loculu in centrulu lui, lun'a s'ar poté inverti pre langa pamentu in pantecele sórelui: ba ar póte fi inca odata asié de departe de pamentu, precumu este in fapta, si totusi ea si-ar poté face calea pre langa pamentu in interiorulu desiertu alu globulu solaru fora a se impiedecá.

Ce este dara acestu globu imensu? in ce stare de agregatiune se afla si din ce consta elu?

Intrebarile aceste s'au ivitu inainte de ast'a cu mai multe sute de ani; respunsu la ele inse a urmatu abia numai in deceniulu trecut. Omulu, in lips'a totala a unui conducatoriu mai bunu, se lasa a fi condusu tempu indelungatu esclusivu numai de analogia, si era de aceea parere, ca starile nostre pamentesci negresitu se afla si dincolo, intr'o lume cu totulu diferita de a nostra. Fora se o spuna pe fačia, elu totusi tienea tare la aceea, ca impoporarea corpurilor ceresci cu fiintie asemene omului este unu principiu, de care in casu de lipsa se pote face o buna intrebuintiare. Inca in anulu 1851, puçinu mai inainte de a mori, Arago, carele pe acelu tempu trecea de neajunsu in tote sciintiele astronomice, dise: „Deca mi s'ar face simplu intrebarea: „Este ore sórele locuitu“? asi raspunde, ca despre acést'a nu sciú nimica; decá inse asi fi intrebatu: „Póte fi sórele locuitu de fiintie, cari au aceeasi organisatiune cá-si cele. ce impoporéza pamentulu nostru“? nu m'asi indoi a dá unu respunsu afirmativu.“ Acést'a era si parerea lui Humboldt.

(Va urmá).

Scólele din Blasiu in 1876/7,

Cu finea lui Iuniu se terminá anulu scolasticu la tote instituttele de aici. Deci se vedemu datele relative la frecuentia si progresu, cumu si momentele mai insemnate din viétia loru in decursulu acestui anu.

Facultatea teologica.

Numerulu obiecteloru estraordinarie s'a inmultitu, suscependu-se si dreptulu civilu.

Obiectele propuse in estu anu au fostu:

in cursulu I si II ordinarie: dreptulu bisericescu si morala crestina, — estraord. metodic'a, dreptulu civilu si economi'a;

in cursulu III si IV ordinarie: dogmatic'a fundamentala si scriptur'a vechiului testamentu, — estraord. economi'a.

Afara de aceste se propuse in tote patru cursurile cantulu bisericescu, tipiculu si ritulu.

Studiile ordinarie se propusera de 4 profesori, cele estra-ordinarie ér de 4.

In anulu IV au fostu audítori . . .	13
„ „ III „ „ „ . . .	12
„ „ II „ „ „ . . .	16
„ „ I „ „ „ . . .	10

Sum'a . . . 51

Toti acesti-a alumni ai seminariului archidiecesanu, si anumitu 46 pentru archidiecesa, ér 5 pentru dieces'a Lugosiului.

— La cursulu de teologi'a morala, in anulu I si alu II au fostu preste totu 31 elevi.

II.

Gimnasiulu.

In planulu de invetiamentu s'a facutu schimbarea aceea, ca in cl. VIII dela filosofia s'au luatú doue

óre si s'au datú geografiei matematice si fisice introduse acumu mai antáiu intru acést'a clasa: cá dupa planulu de pana aci studiulu acest'a se propunea numai in cl. I. — Deci din cele 2 parti ale filosofiei: dreptulu naturei si etic'a filosofica, ce se propuneau in a VIII cl., acumu se mai propune numai dreptulu naturei in doue ore pe septemana.

Anulu scolasticu era pana aici impartitu in 2 semestre. Cu inceputulu anului 1876/7, s'a introdusu impartire noua in 3 perioade, din cari celu de antáiu dura pana la serbatorile Nascerei, alu doilea pana la Pasci, ér alu treilea pana la incheierea anului.

Acést'a impartire de o parte nu se pote aduce in consonantia cu planulu, ale carui obiecte intru unele clasi respundu impartirei in doue semestre, — ér de alta parte este si impededátore de progresu, in cátu pune studentii de 3 ori in agitatiune si ocupa profesorii cu formalitati de trei ori in locu de a-i ocupá de doue ori cá pana aici; inse ea e demandata prin regulamentul ministerialu din 22/6 N. 12787—1876.

Ar fi tempulu, cá se inceteze odata esperimentarile, cá ele suntú stricatióse invetiamentului. Dela anu impartitu in doue semestre regimulu a saritu la anu impartitu in 4 perióde. Acumu de siguru din convingere, cá impartirea in patru nu este buna, s'a scoboritu la impartirea in 3 perióde, — si mai bine facea, decá se scoborá de-a un'a la 2 semestre.

Feriile cele mari seau canicularie le-a mutatu pre Augustu si Septembre. Ministrulu b. Ötvös, candu a cercetatu gimnasiulu de aici, s'a miratu cumu se pote aceea, de la gimnasiulu acest'a feriele se tienu totu cá sub nemti in Iuliu si Augustu; dara cá omu luminatu, ce era, cátu-ce audí ratiunile Blasianiloru, numai decátu marturisi, cá au dreptu, si promise, ca va ponderá lucrulu, cá si la gimnasiale celealalte feriele cele mari suntú puse pre lunile, intru cari ferbintiél'a impedece tienera prelegeriloru, era de alta parte lucrulu campului, la care braçiele studentiloru nostri contribuescu fórte multu, este celu mai strinsu.

Se sperámu, ca si intru altele se voru indreptá opiniunile ómeniloru dela potere, si invetiamentulu nu va mai fi incercatu cu reforme, da cátu de cele ce contribuescu la prosperarea lui.

Statulu personalu alu profesoriloru remase cá in anulu precedentu cu aceea singura modificare, cá instructoriulu in music'a instrumentala s'a departatu, — in urma' carei obiectulu acest'a nu s'a propusu in anulu curentu.

Unu incidentu regretabilu s'a intemplatú in decursulu acestui anu: *Serbátoria scolastica dela Trei-Santi in estu anu nu s'a tienu.* Caus'a este urmatória:

Es. Sa d. ministru de cultu si instructiunea publica, miscatu prin informatiunile false, ce i-au totu tramisu vechii dusimani ai scóleloru acestor'a, in 24 Iuniu 1876 sub N. pres. 814 dede o ordinatiune preste mesura aspra si oprí studentiloru dela tote instituttele de aici *ori-ce serbatória, petrecere, maialu seau altu feliu*

de convenire publica, ori cumu s'ar numi ea (azon szioru rendeletemet, miszerint jövöre a Balásfalván tanuló ifjuságnak semi féle nyilvanos ünepély, multság, majalis vagy bármí néven nevezendö nyilvános összejövetel meg nem engetetik), cu acelu adausu, ca la din contra numai de cátu va include tóte institutetele de aici.

Este invederatu, cumuca in urm'a unei amenințari atātu de categorice serbatóri'a scolastica dela Trei-Santi nu se mai potea tiené. . . Ordinatiunea este conceputa in termini atātu de largi, incātu dupa testulu ei verbalu scóelele din Blasiu potu fi inchise si pentru convenirile publice ale studentiloru la cultulu divin.

Esamenele publice, impartirea premiiloru si esamenulu verbalu de maturitate s'au tienutu in díele indicate in Foi'a Nr. 11 (adeca dela 22—29 Iuniu a. c.).

Urmatoriulu conspectu statisticu arata numerulu, nationalitatea, confessiunea si progresulu scolariloru in-scrisi la gimnasiu pe a. 1876/7, precumu si beneficiile, din cari s'au impartasitu.

Clasea	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Sum'a
inmatriculati	70	53	46	49	32	23	24	15	312
desertati	10	3	1	1	2	1	1	—	19
morti	—	—	—	—	—	—	—	—	—
remasi	60	50	45	48	30	22	23	15	293

Cei remasi a) dupa natiunalitate:

Romani	59	49	45	47	30	22	23	15	290
Magiari	1	1	—	—	—	—	—	—	2
Germani	—	—	—	1	—	—	—	—	1

b) dupa confessiune:

greco-catolici	53	45	41	42	28	21	21	9	260
romano-catolici	1	—	—	1	—	—	—	—	2
greco-orientali	6	4	4	5	2	1	2	6	30
ev.-reform.	—	1	—	—	—	—	—	—	1

c) dupa progresu:

eminenti	10	10	7	8	4	8	6	7	60
de clasa prima	27	32	30	32	25	13	15	8	182
" " secunda	15	4	7	7	1	1	2	—	37
" " tertia	7	4	1	1	—	—	—	—	13
ne esaminati	1	—	—	—	—	—	—	—	1

Beneficiati au fostu:

cu stipendie	—	2	1	3	2	1	1	2	12
cu pane	40	34	28	23	22	18	13	8	186

Dintre cei 15 scolari de a VIII clase, cari toti s'au supusu esamenului de maturitate, 3 s'au dechiaratu „deplinu maturi cu prestatiune egregia“, alti 4 „maturi cu prestatiune laudabila“, 7 „maturi“, ér unulu s'a relegatu pre trei luni. — Stipendiele au fostu:

1 Romontianu de	fl. 63.—
1 Maiorianu de	" 60.—
1 Bobianu de	" 52.50
1 Gozsduianu de	" 60.—
8 Rudolfiane (de Lugosiu) de	30—80.—

III-

Preparandi'a.

Profesori si planu cá in a. trecut. *)

Elevi inmatriculati: in cursulu I: 12, intru alu II: 8. Desertandu unulu remasera 19. De aici eminenti 3, de clasa prima 14, de cl. secunda 2.

Beneficiati: 1 cu stipendiu, 5 cu pane.

IV.

Scól'a normala si principala.

Avù si in estu anu 3 profesori ordinari.

Elevi inmatriculati: in cursulu I: 14, II: 37, III: 52, IV: 74. Sum'a: 177. De aici desertandu 9 si morindu 2 remasera:

in clasa	I	II	III	IV	Sum'a
eminenti	—	14	11	14	39
de clasa prima	7	20	33	45	105
" " secunda	2	—	4	13	19
neesaminati	2	1	—	—	3
Sum'a	11	35	48	72	166

Intre elevii normali s'au impartitu in anulu cur. 50 table de pane. (Fói'a Scol.)

Sectiunile scientifice

ale „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana“ etc.

Adunarea generala dela Brasiovu (cea mai numeroasa din tóte) decisese intre altele, cá in sensulu statutelor se se formeze trei sectiuni scientifice. Adunarea gener. din 1864 a alesu si presiedinti de sectiuni, la cea filologica pe illustrulu barbatu erudit Tim. Cipariu, la cea istorica pe Gabr. Munténu, la a scientiloru naturali pe presiedintele de atunci alu asociatiunei Andreiu br. de Siagun'a. Vointi'a nationala fusese si aci mai pre susu de tóta laud'a; urm'a inse aratà, ca inca nu venise pentru noi timpulu de a inaintà cultur'a nóstra prin societate academica. Dupa 14 ani adunarea generala dela Sábiiu decretà, cá acuma e timpulu. Unuia din secretarii comitetului, anume d-lui G. Baritiu, i-s'a comisu elaborarea proiectului de regulamentu, carele in siedintiele din 21 et 22 Iuniu se dete in discussiune, si pe langa unele modificatiuni mai usióre fù adoptatu spre a se dá in deliberarea adunarei generale. Pentru cá proiectulu acela se ajunga inainte de tienerea adunarei la cunoscenti'a membriloru ei, nu lipsimu a-lu trece si in colónele nóstre in testulu adoptatu.

„Regulamentu

pentru infintiarea de sectiuni scientifice in sinulu asociatiunei trans. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

§. 1. Pre bas'a §§-loru 1, 2 si 23 din statutele acestei asociatiuni se decide infintiarea de trei sectiuni scientifice, anume:

*) A se vedé „Scól'a Romann“ din anulu trecut Nr. 32!

- a) Sectiunea istorica.
- b) Sectiunea filologica.
- c) Sectiunea stiintelor naturali si matematice.

§. 2. Sectiunea istorica aduna documente autentice pentru inavutirea istoriei patriei si a natiunii, cumu si pentru coregerea eroriloru stracurate in istori'a nóstra si le comentéza; compune scrieri originali si traduce scrieri de valóre pentru poporulu romanu; supune la critic'a drépta operele istorice publicate in diverse limbi, relative la patri'a nóstra; recomanda adunarei generali operele din specialitatea sa, pre care le afla demne de premiu, de onorariu, ori de mentiune onorabila.

Sectiunea filologica se ocupa cu diverse cestiuni filologice si mai alesu cu acelea, alu caroru scopu este inavutirea dictionariului limbei romanesci, purificarea ei de barbarismi — atátu in vocabule cátu si in sintactica; supune la revisiune si critica opere puru literarie si traductiuni din auctorii clasici moderni si antichi; recomanda ce afla demnu de premiu, de onorariu, seau de mentiune onorabila.

Sectiunea stiintelor naturali si matematice cultivativa specialitatea sa in diversele ramuri cu tóta aplicarea posibila la lipsele poporului romanescu, considerate din punctulu generalu alu economiei nationale si din cele speciali ale agriculturii, silviculturii, montanisticii, higieni, comerциului etc., ér' operatele demne de recomandat le aduce la cunoscinti'a adunarei generali, spre a fi premiate, seau incai laudate.

§. 3. Adunarea generala alege pentru antáiulu periodu de 3 ani pe presiedinti' sectiuniloru prin majoritate absoluta a membriloru presenti, ér' pre viitoriu alegerea aceluora se va face conformu § 6. De membrii ai sectiuniloru va recunósce si considerá pre acei membrii fundatori si ordinari, carii insinuandu-se conformu § 4 alu acestui regulamentu de buna voia, se si obliga a elaborá si presentá pre fia-care anu celu puçinu câte unu operatu originalu seau traductiuni.

§. 4. Doritorii de a participá cá membrii la vre-un'a din cele 3 sectiuni se insinua in scrisu la presiedinti' sectiuniloru. Numerulu membriloru in sectiuni nu este limitatu, inse sub conditiune, cá se fia totu-odata membrii activi ai asociatiunii.

§. 5. Indata ce se voru fi presentatu celu puçinu câte 7 membrii de fia-care sectiune, presiedinti' respectivi in cointelegere cu comitetulu asociat. decidu diu'a convocarei loru, in care au a se constitui si a luá decisiuni pentru activitatea loru in venitoriu.

§. 6. Fia-care sectiune 'si alege din sinulu seu unu presiedinte (§ 3), unu v. presiedinte pentru casuri de absentia motivata a presiedintelui, si unu secretariu, a carui vocatiune este ducerea proceseloru verbali in siedintia, tienerea in ordine si registrarea acteloru sectiunii si a manuscriseloru intru unu localu destinat spre acelu scopu de catra comitetulu asociatiunii.

§. 7. Dupa constituirea sectiuniloru, cu dreptulu adunarei gen. prevediutu in § 32, alinea 6 din statute, de a ingriji pentru censurarea operateloru scientifici, se investescu sectiunile, fia-care in sfer'a sa de activitate.

§. 8. Sectiunile tienu siedintia regulata celu puçinu de 2 ori in fia-care anu la resiedinti'a asociatiunii, in casu de necesitate si mai adeseori. Convocarea membriloru se face prin presiedinte, seau in lips'a aceluia, prin v. presiedinte, in scrisu, cu 21 díle mai inainte de diu'a ficsata.

§. 9. Pentru cá sectiunile se póta tiené siedintie, se cere presenti'a de celu puçinu 5 membri. Conclusele loru suntu valide, déca se aducu cu majoritate absoluta de voturi ale membriloru presenti. Cu egalitate de voturi nu se póte luá nici unu conclusu.

§. 10. Déca presiedinti' si secretarii celoru trei sectiuni, in urmarea unei consultatiuni prealabile, voru aflá necesuria convocarea sectiuniloru intrunite, o potu face acést'a, inse numai in dílele, in cari si de altmentrelea sectiunele au se lucre in siedintiele loru particulare.

§. 11. Alegerea temeleru de concursu la premia este de competentia sectiuniloru intrunite. Presidiulu in siedinti'a intrunite se dá celui mai betranu dintre presiedinti, seau in absentia aceluora, v. presiedintelui mai betranu. Conclusele se iau ca majoritate absoluta.

§. 12. Membrii, cari ar' fi impedecati a veni la sectiuni, prin morbu seau prin forti'a maiora, 'si potu transmite lucrarile loru la sectiunea respectiva.

§. 13. Operatele membriloru se potu ceti in siedintiele sectiuniloru singuratice, seau intrunite, private seau publice, dupa cumu voru aflá cu cale sectiunile in consultatiune prealabila.

§. 14. La operatele puse in concursu, se observa esactu regulele adoptate pentru casulu acesta de catra tóte societatile scientifici, cá adeca numele conferentiloru, auctori seau traducatori, se remana necunoscute, afara de casulu in care li s'ar votá premiu, onorariu seau mentiune onorabila.

§. 15. Fia-care sectiune are se comunice adunarei generale ordinare a asociatiunii câte unu memorialu generalu despre lucrarile sale anuali, seau macaru câte unu operatu de ale membriloru, prin lectur'a ce i se va dá in siedinti'a publica.

§. 16. Pentru-cá membrii sectiuniloru se póta remané totu-de-un'a in contactu unii cu altii, presiedinti', seau v. presiedinti' cu secretarii fia-carei sectiuni, se investescu cu caracteru de delegatiune, catra care au de a se adresá membrii preste anu.

§. 17. Delegatiunea sectiuniloru este in resiedinti'a asociatiunii si lucréza in localulu comitetului ei, pre cátu tempu nu se voru luá alte dispositiuni.

§. 18. Spesele cancelariei sectiuniloru se votéza si acopere din veniturile asociatiunii.

§. 19. Membrii externi ai sectiunilor, carii voru veni la sedintele prevedute in § 8, voru recepe desdaunarea speselor de calatoria si un'a diurna modesta, pre câtu va suferi starea fondurilor asociatiunei. Acea diurna se va ficsá din partea adunarei generali din anu in anu.

§. 20. Absentarea nejustificata dela sedintia trage in urm'a sa perderea diurnei pre dilele de absentia.

§. 21. Spesele prevedute in §§-ii 18 si 19 se voru regulá si trece in fia-care anu la bugetulu asociatiunei.

§. 22. Bibliotec'a asociatiunei va stá deschisa spre usulu membriloru din sectiuni pre totu tempulu, câtu ilu voru petrece in resiedinti'a ei, si in decursulu anului, cu preferintia façia de altii.

§. 23. Acestu regulamentu se pôte modificá dupa esperienti'a, ce se va face la aplicarea lui, inse numai déca modificarile voru fi propuse de catra 2 din celea 3 sectiuni si cu votulu maioritatii absolute, datu in adunarea generala a asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Bibliografia.

La numerulu de astadi alaturamu unu anunciu literaru, din care aflámu, ca cu incepere dela 15 Augustu 1877 st. v. va aparé aici in Sábiiu câte odata pe septemana in formatu ecartu mare si in marime de câte o cõla si diumetate „Albin'a Daciei“, fõia beletristica, scientifica si literara — cu ilustratiuni.“ Editoru: Visarionu Romanu, redactoru: I. Al. Lapedatu.

Tragemu atentiunea onorabililoru nostri lectori asupra acestei nóue intreprinderi literarie. Dela d-lu Lapedatu suntemu dedati a asteptá numai lucruri solide — in fondu si forma, cu deosebire pe terenulu acest'a, unde d-sa este in propriulu seu elementu; ér d-lu Romanu cá editoru — suntemu siguri — inca nu va crutiá nici unu sacrificiu spre a tiené fõia si in partea ei materiala la inaltimea asteptariloru juste.

Varietati.

(Conferintie invetiatoresci). A 22-a adunare generala a invetiatoriloru din Germani'a avú locu la 22 Maiu a. c. in Fürth, unde se pertractara urmatóriele teme:

I. „Ce pretinde tempulu de façia dela inspectorii specialisti?“ Referintele Gärtner din München la finea discursului seu a propusu si adunarea a primitu urmatóriele tесе:

Inspectorii specialisti se fia:

1. Barbatii praxei, cari se cunõsca trebuintele scõlei din propri'a loru esperintia.

2. Barbatii culturai inaltiate la nivelulu umanitatii, din care resare: a) buna vointia catra

adeveratii lucratori ai scõlei; b) obiectivitate, carea nu se uita la parerile politice, ci la prestatiunile din scõla ale invetiatoriloru.

3. Barbati de caracteru, cari au curagiulu si energi'a de a sustiené caus'a scolara si aspiratiunile juste ale invetiatoriloru façia de influintiele birocraçice.

4. Barbati cu talentu organisatoriu, cari sciú a tiené pre invetiatori intre marginile organismului generalu, lasandu-le inse totu odata atâta independintia, câtu li compete in insusi interesulu educatiunei,

II. „Nu pentru scõla ci pentru viétiã.“ Referintele Hoffmann, inspectoru de scõle in Hamburg, propuse in fine urmatóriele tесе: Pentru cá invetiatoriulu se póta corespunde acestei recerintie, se cere:

1. Se-si insusiésca o cualificatiune fundamentala — teoretica si practica.

2. Se cunõsca viéti'a in tóte formatiunile ei si se intieléga trebuintele si cestiunile tempului.

3. Se tiena la adeveru si dreptate fora privire la curentulu opiniunei publice.

4. Se dee scolariloru ce cere dela ei viéti'a.

5. Se rotundiésca dupa potintia invetiaturile, ce le dá scõlariloru.

6. Se se acomodeze cu planulu de invetiamentu chiar si dupa scolarii, cari nu potu obsolví scõl'a pana in capetu.

7. Se se lupte fora pregetu contra degenerarei si selbatacirei scolariloru.

8. Se considere specialu cultur'a religiõsa de problem'a cea mai principala a scõlei.

9. Se premérge scolariloru sei intru tóte cu esemplu bunu.

10. Se-si conserveze aventulu idealu si inspiratiunea pentru chiamarea sa de invetiatoriu.

III. „Reformarea ortografiei germane.“ Referintele acesteia, invetiatoriulu Mauritiu Kleinert, redactoru la „Allgemeine deutsche Lehrerzeitung“ din Dresd'a, a propusu si motivatu urmatóriele tесе:

1. Avendu in vedere filologi'a, pedagogi'a, economi'a natiunala, unitatea natiunala a poporului germanu si latirea internatiunala a limbei germane: pentru tóte acestea reformarea ortografiei germane este o necesitate imperativa.

2. Ortografi'a conferintiei din Berlin, fiindu inconsecenta si imperfecta, poporulu germanu nu o pôte primi.

3. O ortografia durabila cauta a se radimá pe principiulu foneticu, carele eschide ori ce arbitriu si nu asculta decátu de legile limbei fonetice.

4. De odata cu reform'a ortografiei este a se intreprinde si introducerea literiloru internatiunale, numite latine, si folosirea maiusculerulu amesuratu usului internatiunalu (adeca se nu se mai scrie tóte substantivele mare).

5. Se se admitia ortografi'a „Rauniunei pentru introducerea unei ortografii germane simplificate“, cá un'a, carea se apropie mai multu de idealulu ortografiei germane.

6. A 22-a adunare generala a invetiatoriloru din Germani'a concluda a petitiuná la tóte guvernele germane pentru introducerea ortografiei amintite.

(**Personalia**). Ministrulu de culte A. Trefort a plecatu la 15. c. in concediu spre a cercetá mai multe scóle germane. — Consiliariulu ministerialu P. G 6 n c z y a primitu dreptu recunoscintia pentru meritele sale pe campulu instructiunei elementarie ordinulu corónei de fieru, clas'a III. — Inspectorii r. de scóle A. Bielz din Sábiiu si F. Czirfusz din Zomboru obtienura titlulu de „consiliari regesci.“

(**Multiamita publica**). Cu ocasiunea esamenului la scól'a confesionala gr.-or. din Orsiov'a-veche, care se tienù in 22 Iuniu a. c. st. v., scolarii cei mai diliginti fura remunerati cu carti scolastice in pretiu de 3 fl. v. a., cari s'au procuratu pe spesele onorab. domnu Mihailu Baiasiu, comerciante din locu, pentru cari primésca st. donatoriu in numele scolariiloru din partea subscrisului multiamita distinsa.

Orsiov'a-veche la 22 Iuniu 1877.

Traianu Hentiu,
invet. gr.-or.

Catra onorabilii nostri lectori!

In invitarea de prenumeratiune la „Scól'a Romana“ pe anulu curentu, publicata in fruntea númerulu 51 din anulu trecut, asemenea si in cólele de prenumeratiune distribuite cu acea ocasiune, amu declaratú espresu, ca „prenumeratiunile suntu obligatórie pentru anulu întregu, dar ca pretiulu se póte respunde in rate semestrale si chiar cuartale.“ Incheiandu cu numerulu trecut semestrulu I, ne permitemu a revocá in memori'a onorabililoru nostri lectori conditiunea pusa din capulu locului si totu odata a anuncia, ca pentru cei ce aru dorí a-se prenumera de aici inainte, cu numerulu de faci'a deschidemu unu abonamentu nou.

Cu ocasiunea acést'a adaugemu a ne rogá cu totu deadinsulu, cá aceia din onorabilii nostri prenumeranti, cari nu au respunsu inca costulu abonamentulu pe semestrulu I deja espíratu si respective pe cuartalulu III, se binevoiésca a se achitá cátu mai curundu. Ce voru díce onorabilii nostri lectori, candu li vomu spune, ca restantiele din anulu trecut mai facu inca si astadi sum'a de 242 fl. 50 cr., ér cele din semestrulu I alu anului curentu 365 fl.?

In anulu trecut din caus'a acést'a amu trebuitu a pune din alu nostru 200 fl., pentru ca tipografii nu voru se astepte; am speratu inse ca respectivii domni se voru grabi a-si face si ei detorinti'a. Acumu inse

vedemu, ca nu numai restantiele vechi nu s'au depuratu, dar inca s'au mai adausu altele nóue, destulu de mari. — Ei bine, cumu cugeta respectivii d-ni se sustienemu acestu organu, candu noi nu dispunemu de capitale private? Lucrulu nostru mérga gratisu; dar se nu ni-se céra sacrificie materiale, cáci nu suntemu in stare a le aduce. Deci inca o data rogamu pre d-nii restantiaru cu tóta seriositatea a-si respunde abonamentele, cá se nu fimu siliti a suspinde fói'a.

Cu esemplarie complete atátu pe anulu trecut, cátu si pe semestrulu I alu anului cur, mai potemu inca servi.

Redactiunea „SCÓLEI ROMANE.“

Concursu.

[6] 1—1

Pentru statiunea invetiatorésca dela scól'a confesionala greco-orientala din Agadiciu, protopresbiteratulu Oravitiei, comitatulu Carasiului, se publica prin acést'a de nou concursu pana in **5 Augustu a. c.**

Emolumentele impreunate cu acestu postu suntu: 1) Salariu anualu in bani 300 fl. v. a.; 2) 4 orgii de lemne in natura; 3) 2 jugere de pamentu aratoriu; 4) 1 jugeru de pamentu locu seperatu estra vilanu aratoriu; 5) 15 fl. v. a. pentru spesele scripturistice; 6) 10 fl. v. a. spese pentru conferintie; 7) cuartiru liberu impreuna cu gradina pentru legumi. —

Doritorii de a ocupá acestu postu au a-si tramite recursele instruite dupa statutulu organicu si adresate comitetulu parochialu catra d-lu protopresbiteru *Iacobu Popovicu* in Oravit'a.

Agadiciu in 25 Iuniu 1877.

Comitetulu parochialu

in contielegere cu D-lu Protopresbiteru districtualu.

Concursu.

[7] 1—1

Pentru statiunea invetiatorésca greco-orient. rom. din comun'a Foli'a, cottulu Timisiului, protopresbiteratulu Jebeliului, se escrie concursu cu terminulu pana la **15 Augustu a. c. st. v.**

Emolumentele suntu: 11 jugere de pamentu aratoriu, 10 meti de grau, 10 meti de cucuruзу, din cas'a diecesana 40 fl., dela comun'a biserica cá salariu invetiatorescu 90 fl., éra 20 fl. pentru lemne de incalditu, in fine cortelu liberu cu gradina de legumi.

Doritorii de a ocupá acestu postu suntu avisati concursele lorú instruate in sensulu stat. org. bis. si adresate comitet. par. se le substérna D-lui protopresbiteru *Alesandru Ioanovicu* in Jebeliu pana la terminulu mai susu pusu.

In fine competentii au a se in faciósia intrun'a de Domineci seau serbatori in comuna spre a-si aratá desteritatea in tipicu si cantari.

Foli'a in 30 Iuniu 1877.

Comitetulu parochialu

in contielegere cu D-lu protopopu tractualu.

La númerulu presentu adaugemu unu **anunciu literaru relativu la „Albin'a Daciei.“**